

Verklaring missie en visie van de Psychologencommissie

Doel

De missie, waarden en acties van de Psychologencommissie verduidelijken om het vertrouwen, het begrip en de zichtbaarheid¹ in het beroep te versterken.

"Psychologie, een professionele discipline ten dienste van de mens en de samenleving"

Introductie – Waarom deze boodschap?

In een snel veranderende wereld, waarin tal van actoren actief zijn binnen het veld van de psychologie, is het essentieel dat het publiek weet wie psychologen zijn, wat zij doen en hoe zij worden gereguleerd. De Psychologencommissie draagt desbetreffend een belangrijke verantwoordelijkheid om het publiek te voorzien van correcte en transparante informatie².

Wie zijn wij en wat is onze reden van bestaan?

De Psychologencommissie is een onafhankelijke, federale publieke instantie die iedereen beschermt die een beroep doet op psychologen in België. Wij functioneren volgens wettelijke bepalingen³ en vallen onder het toezicht van de Minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO's.

De Psychologencommissie⁴ bestaat om de burger te beschermen tegen onbevoegde of ondeskundige praktijken en dienstverleners. Zij waakt erover dat enkel professionals met de juiste academische kwalificaties⁵ en een ethisch engagement⁶ zich psycholoog mogen noemen. Hiermee bevordert ze de kwaliteit van psychologische diensten in alle sectoren en contexten waarin psychologen werken.

Zo bouwen wij aan vertrouwen in de psychologische dienstverlening⁷ en versterken wij de waardigheid van het beroep⁸.

¹ Interne en externe zichtbaarheid: er moet zowel binnen als buiten het beroep duidelijkheid worden verschaft.

² Wet van 8 november 1993 Art. 5 § 1 "3° de beroepsbeoefenaars en de gebruikers te informeren over de bepalingen van algemeen belang die verband houden met de opdrachten van de Psychologencommissie;"

³ Wet van 8 november 1993 tot bescherming van de titel van psycholoog en het Koninklijk Besluit van 2 april 2014 over de plichtenleer van psychologen.

⁴ De Psychologencommissie behartigt niet de beroepsbelangen van psychologen (dit doen de beroepsverenigingen), maar waarborgt wel de professionele identiteit en de waardigheid van de discipline door de betrouwbaarheid van de titel 'psycholoog' te garanderen.

⁵ Een door een Belgische universiteit uitgereikt diploma in de psychologie (of een gelijkgesteld buitenlands diploma) en overgangsmatregelen voor andere studies uit het verleden.

⁶ De Psychologencommissie is de enige instantie die toezicht houdt op het ethisch handelen van erkende psychologen in België. Het toezicht op de deontologische code en tuchtprocedures zijn er rechtstreeks op gericht om de rechten van de cliënt/patiënt te beschermen, zoals recht op bekwame, integere en zorgvuldige hulpverlening alsook inbreuken op deontologische regels actief te sanctioneren.

⁷ Door ervoor te zorgen dat personen die de titel voeren over de juiste kwalificaties beschikken en zich houden aan een deontologische code, vervult ze een sleutelrol in het waarborgen van een kwaliteitsvolle beroepsuitoefening door alle psychologen, waaronder ook klinisch psychologen. De bescherming van de waardigheid van het beroep geeft haar een ruim mandaat om maatregelen te nemen die de kwaliteit en geloofwaardigheid van de titel en beroepsuitoefening waarborgen, en vormt tevens de juridische grond om te waken over minimumnormen van kwaliteit.

De regelgeving van de Gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen is uitsluitend van toepassing op psychologen binnen de klinische sector.

Zo is het mogelijk dat dit regelgevend kader onbedoelde implicaties heeft voor de zorg aan patiënten, bijvoorbeeld wanneer de deontologische principes van psychologen onder druk dreigen te komen staan. Verder kan het ook een impact hebben op de bredere perceptie van kwaliteit, integriteit en maatschappelijke legitimiteit van het psychologenberoep als geheel. Vanuit die optiek is het gerechtvaardigd dat de Psychologencommissie adviezen uitbrengt en het publiek informeert over de mogelijke gevolgen van dit regelgevend kader van de WUG op de kwaliteit van de dienstverlening van klinisch psychologen alsook op de waardigheid van het beroep in het algemeen.

⁸ Verder dient ze de waardigheid van het beroep te beschermen:

"De bepalingen van deze code [...] hebben tot doel het publiek te beschermen, de waardigheid en de integriteit van het beroep te bewaren en de kwaliteit van de door de houders van de titel van psycholoog gepresteerde diensten te waarborgen." (Art. 2 Koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de voorschriften inzake de plichtenleer van de psycholoog).

Samengevat is de Psychologencommissie het officiële orgaan **dat in België de titel en de deontologie van psychologen reguleert, beschermt en versterkt, en zo waakt over de kwaliteit van het beroep.**

Onze kernopdracht is tweeledig⁹:

- **Bescherming van burgers:** garanderen dat zij psychologische hulp krijgen van ingeschreven psychologen die deskundig en deontologisch handelen.
- **Bescherming van psychologen:** verdedigen van de titel van psycholoog, ondersteunen van de psychologen in hun professionele en ethische vragen, en optreden tegen misbruik van de titel.

Hoe wij onze kernopdracht realiseren

1. Titelbescherming¹⁰:

- Door een officieel register bij te houden met alle ingeschreven psychologen in België.
- Opsporen en actief op te treden tegen het onwettig gebruik van de titel psycholoog, namelijk wanneer iemand zonder recht of inschrijving bij de Psychologencommissie een activiteit uitoefent of zichzelf presenteert waarvoor de beschermde titel 'psycholoog' vereist is. Dit betekent dat indien je informatie verstrekt over je activiteiten als psycholoog je ook de titel moet dragen. Het is misleidend en bedrieglijk je te beroepen op je diploma van psycholoog in je handelen zonder je aan de deontologische verplichtingen te onderwerpen en je in te schrijven bij de Psychologencommissie¹¹.

2. Deontologie te bewaken:

- Het faciliteren van bemiddeling¹² en inrichten van tuchtraden om klachten te behandelen¹³.
- De toepassing van de deontologische code te verzekeren, psychologen engageren zich bij registratie om te werken volgens de deontologische regels.¹⁴
- Toezien op het volgen van permanente vorming¹⁵ door ingeschreven psychologen — met uitzondering van zij die klinische psychologie uitoefenen en de assistenten van zelfstandige psychotherapeuten.

⁹ De Psychologencommissie heeft twee kernopdrachten, de lijst bijhouden en het inrichten van het tuchtorgaan.

¹⁰ Hiervoor heeft de Commissie een strikte registratieprocedure ingevoerd en houdt zij een actuele lijst bij van personen die gerechtigd zijn de titel psycholoog te voeren.

¹¹ Er is dan enkel bewijs van bekwaamheid op basis van een diploma (bekwaamheid op moment van afstuderen), en geen garantie dat handelen in overeenstemming is met de deontologische regels en het wettelijk kader rond de titel (garant voor kwaliteit op moment van inschrijving).

¹² De Psychologencommissie informeert over de mogelijkheid voor bemiddeling, kan financieel tussenkomen en verwijst naar de lijst van erkende bemiddelaars bij de Federale Bemiddelingscommissie voor het vinden van een bemiddelaar.

¹³ De tuchtrechtelijke instanties van de Psychologencommissie werken autonoom en zijn bevoegd voor de deontologie van alle psychologen in België. De tuchtraden hebben een complementaire rol ten opzichte van de “Federale Commissie voor toezicht op de praktijkvoering in de gezondheidszorg” (kort Toezichtcommissie) die bevoegd is voor de fysieke en psychische geschiktheid van gezondheidszorgbeoefenaars, de naleving van de bepalingen van de Kwaliteitswet en de wettige uitoefening van het beroep — en dus niet voor de deontologie. <https://www.health.belgium.be/nl/de-kwaliteitswet-voor-gezondheidszorgbeoefenaars>.

¹⁴ De kwaliteit bevorderen door toe te zien op de toepassing en naleving van de deontologische code, door de beroepsgroep te verbinden rond een ethische code die de fundamentele normen voor verantwoord professioneel handelen vastlegt, en door permanente vorming te stimuleren.

¹⁵ “In de uitoefening van zijn beroep moet de psycholoog zijn professionele competentie en beroepskwalificatie op een hoog niveau houden door deze verder te ontwikkelen door een permanente en weloverwogen interdisciplinaire bijscholing die rekening houdt met de meest recente ontwikkelingen in de psychologie, alsook door het nadenken over zijn persoonlijke

3. Ondersteuning te bieden aan psychologen:

- Infodossiers en juridische studiediensten ter beschikking te stellen.
 1. Psychologen informeren over hun rechten en plichten, hen helpen de deontologische regels te verduidelijken en hen informeren over de gevolgen bij niet-naleving ervan.
 2. Ondersteuning om hun professionele positie en onafhankelijkheid te beschermen om hun beroep volgens de deontologische regels uit te oefenen¹⁶ (niet beroepsbelangen). Via online dossiers en deontologisch advies wijst de Psychologencommissie op het risico dat psychologen onder externe druk komen te staan (bijvoorbeeld van artsen, mutualiteiten, ouders, enzovoort) en op de mogelijke gevolgen van toe te geven aan die druk, waaronder disciplinaire sancties. Op die manier helpt zij psychologen hun onafhankelijkheid en ethisch handelen te bewaken. Omdat psychologen persoonlijk verantwoordelijk zijn voor hun keuzes¹⁷ en overtredingen¹⁸ kunnen leiden tot sancties, beschikken zij over een sterke basis¹⁹ om on gepaste inmenging te weigeren. Deze mogelijke gevolgen werken als bescherming: psychologen kunnen zich beroepen op hun plichten en mogelijke sancties bij overtredingen²⁰.
- Psychologen bijstaan in geval van huiszoeking of inbeslagname van dossiers door een onderzoeksrechter om de naleving van het beroepsgeheim te waarborgen²¹.
- De "deontologische afspraak" te organiseren, een platform voor dialoog over ethische dilemma's.
- Samen te werken met beroepsverenigingen, universiteiten, patiënten- en familieverenigingen en de overheid om de kwaliteit van het beroep te versterken.

betrokkenheid in het begrijpen van andermans gedrag" (Art. 30 Koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de voorschriften inzake de plichtenleer van de psycholoog).

¹⁶ Deontologische verplichtingen beschermen hen tegen commerciële, politieke of ideologische inmenging. De verplichting om de deontologische regels te volgen geeft psychologen een duidelijk en stevig kader om hun onafhankelijkheid en ethisch handelen te behouden, zelfs als ze onder druk staan.

¹⁷ Inclusief de keuze, toepassing en gevolgen van gebruikte methoden en technieken.

¹⁸ Denk aan de druk om het beroepsgeheim te schenden. Het feit dat ze te allen tijde hun persoonlijke verantwoordelijkheid voor hun daden moeten dragen en dat ze bij schending van het beroepsgeheim tuchtrechtelijke sancties riskeren, helpt psychologen om deze druk te weerstaan en biedt hen een solide basis om standvastig te blijven tegenover invloeden van buitenaf.

¹⁹ De bescherming is echter normatief (via plichten en principes), niet structureel; zij voorkomt niet dat dergelijke druk ontstaat, maar biedt handvatten om ertegen op te treden.

²⁰ Op deze manier kunnen ze weerstand bieden aan invloeden zoals het onkritisch gebruik van technologie, commerciële belangen of ideologische druk die hun integriteit bedreigen.

²¹ De Psychologencommissie heeft niet tot opdracht om de psycholoog te verdedigen of bij te staan in het geval van huiszoeking of inbeslagname. Die rol behoort veeleer toe aan een advocaat of een vertrouwenspersoon (zoals dat ook het geval is bij de Orde der Artsen). De Psychologencommissie waakt in de eerste plaats over de naleving van het beroepsgeheim. Zij verstrekt echter wel informatie aan psychologen over het verloop van een huiszoeking of inbeslagname, evenals over de meest aangewezen manier om zich hierop voor te bereiden.

4. Openheid en toegankelijkheid:

- Een publieke online lijst van psychologen beschikbaar stellen, zodat kan worden gecontroleerd of een psycholoog is ingeschreven bij de Psychologencommissie.
- Het faciliteren van bemiddeling tussen cliënten/patiënten en psychologen.
- Het informeren van burgers over de beschikbare mogelijkheden bij problemen in de relatie met een psycholoog, waaronder hun rechten, de mogelijkheid tot bemiddeling en de procedure voor het indienen van een tuchtklacht.
- Het publiek informeren en ministers adviseren over alle aangelegenheden die verband houden met de titel van psycholoog en de deontologie van het beroep²².

"Titelbescherming is kwaliteitsbescherming: voor de burger en voor de psycholoog."

²²Psychologen en burgers informeren over alles wat van algemeen belang kan zijn betreffende de titel van 'psycholoog', de deontologie die daarbij hoort en de werking van de tuchtorganen die erop toezien dat die regels nageleefd worden.